

Ασύρματος Περιβάλλον στις Κινητές Επικοινωνίες

Κυψελωτά Συστήματα και Παρεμβολές

Οι διαφάνειες στηρίζονται σε υλικό από διαλέξεις του κ. Ρούσκα (Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων Πανεπιστήμιο Πειραιώς) και τα κεφάλαια 2 και 3 του βιβλίου «Δίκτυα Κινητών & Προσωπικών Επικοινωνιών» του Καθηγητή ΕΜΠ κ. Θεολόγου

Περιβάλλον με θόρυβο και παρεμβολές

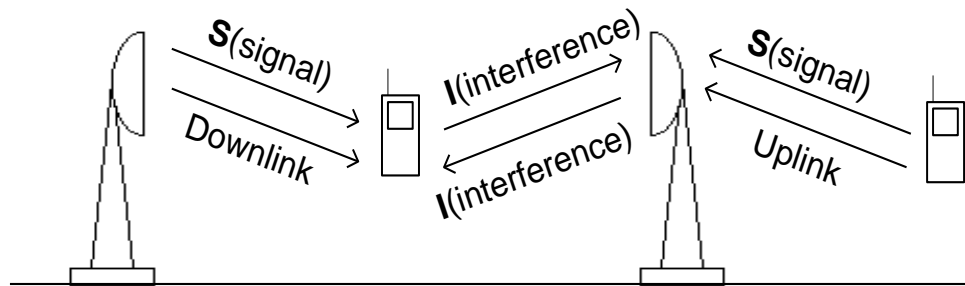
- Περιβάλλον δύο πομποδεκτών
  - Ακίνητοι με οπτική επαφή:
    - Η ποιότητα της επικοινωνίας επηρεάζεται από τον θόρυβο, ο οποίος μπορεί να είναι εξωτερικός, θερμικός η σε άλλα συστήματα, κρουστικός κ.λ.π.
  - Κινούμενοι (ο ένας η και οι δύο):
    - Παραμένει η επίδραση του θορύβου
    - Η ποιότητα επηρεάζεται και από τις διαλείψεις λόγω πολλαπλών διαδρομών

Περιβάλλον με θόρυβο και παρεμβολές

- Περιβάλλον πολλαπλών πομποδεκτών
  - Επαναχρησιμοποίηση διαύλων ίδιας συχνότητας
  - Χρησιμοποίηση διαύλων με παραπλήσιες συχνότητες
    - Εξωτερικός θόρυβος
    - Διαλείψεις πολλαπλών διαδρομών
    - Εσωτερικός θόρυβος
- Πηγή εσωτερικών παρεμβολών (Σύστημα GSM)
  - Uplink: χαμηλό μέρος συχνοτήτων
  - Downlink: υψηλό μέρος συχνοτήτων
  - Uplink: κινητά τερματικά που χρησιμοποιούν ίδιες η παραπλήσιες συχνότητες (σήματα κινητών παρεμβάλλουν σήματα άλλων κινητών)
  - Downlink: σταθμοί βάσης που χρησιμοποιούν ίδιες η παραπλήσιες συχνότητες (σήματα σταθμών βάσης παρεμβάλλουν σήματα άλλων σταθμών βάσης)
- Πηγή εξωτερικών παρεμβολών
  - Μικροκυματικές ζεύξεις
  - Οι πομποί από ανταγωνιστικά κυψελωτά συστήματα

Επιπτώσεις παρεμβολών

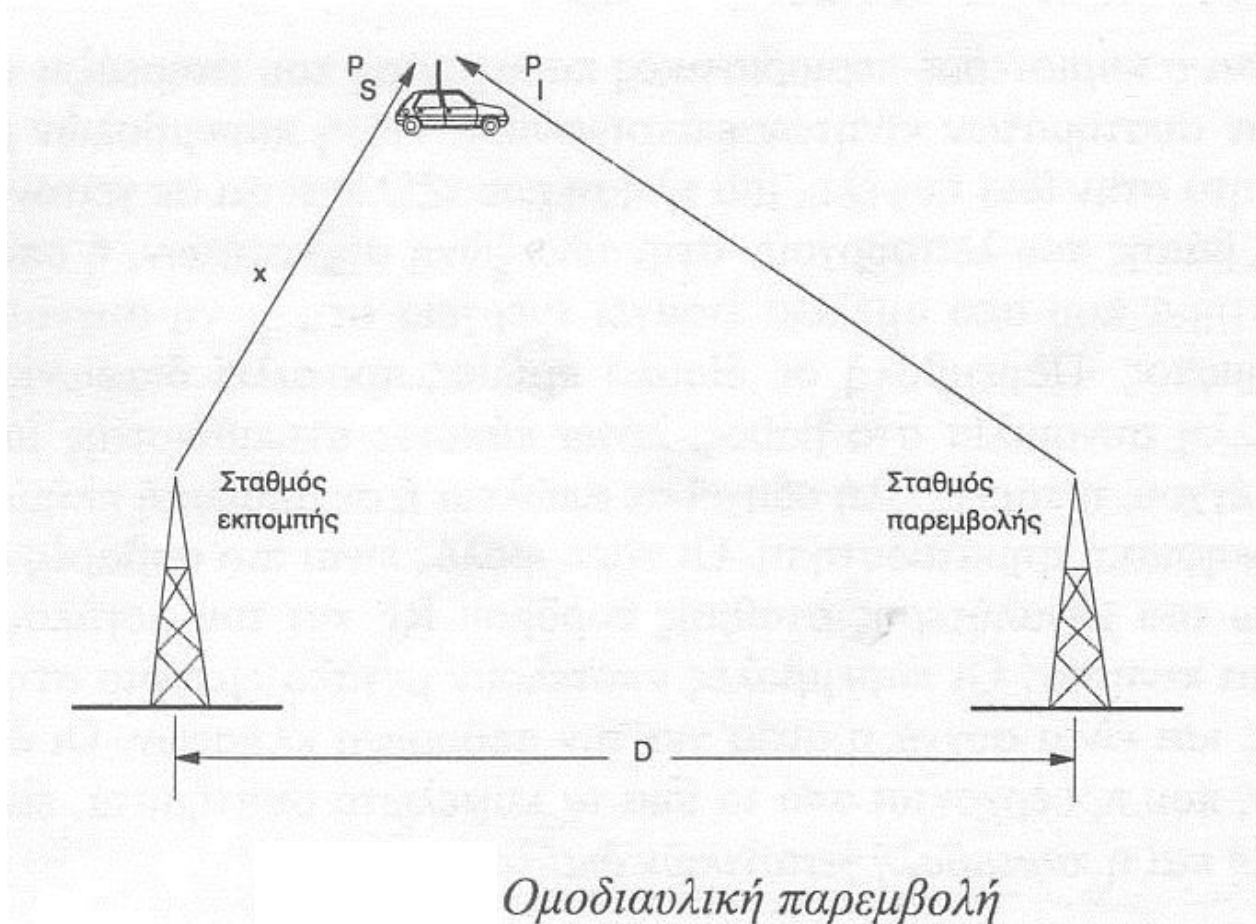
- Παρεμβολή σε δίαυλο ομιλίας
  - Στα αναλογικά συστήματα προκαλεί διαφωνία: Ο χρήστης ακούει άλλη συνομιλία στο βάθος, λόγω κάποιας ανεπιθύμητης μετάδοσης
  - Στα ψηφιακά συστήματα αύξηση του BER
- Παρεμβολή σε δίαυλο ελέγχου
  - Οδηγεί σε απώλεια κλήσης, λόγω σφαλμάτων στη σηματοδοσία

- Downlink Interference: Αυξάνει με το πλήθος των Σταθμών Βάσης
- Uplink Interference: Αυξάνει με το πλήθος των κινητών τερματικών

Ομοδιαυλική παρεμβολή

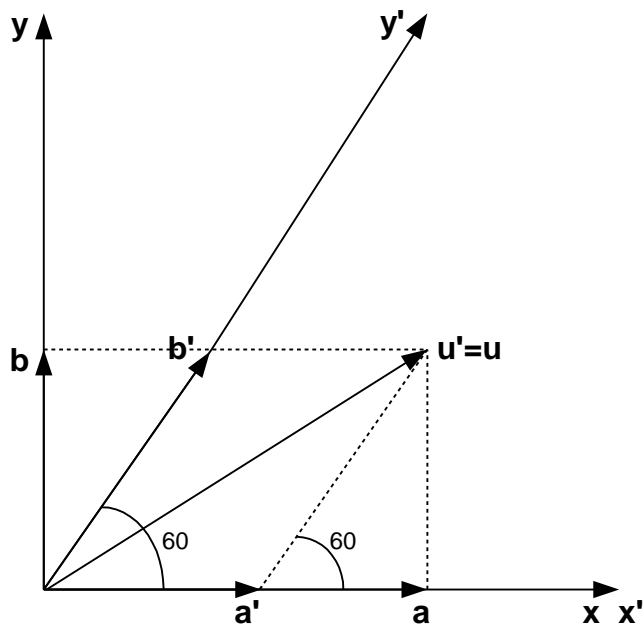
- Για να επιτευχθεί όπως ξέρουμε καλύτερη εκμετάλλευση του φάσματος που διατίθεται, επαναχρησιμοποιούνται ραδιοδίαυλοι της ίδιας συχνότητας. Έτσι δημιουργούνται ομοδιαυλικές κυψέλες. Η παρεμβολή μεταξύ σημάτων που προέρχονται από τέτοιες κυψέλες ονομάζεται *ομοδιαυλική παρεμβολή*.

Υπολογισμός απόστασης ($d_{1,2}$) μεταξύ δύο σημείων (u_1, v_1) (u_2, v_2)

- Ορθογώνιο σύστημα: $d_{1,2}^2 = (u_1 - u_2)^2 + (v_1 - v_2)^2$
- Σύστημα 60° : Μετατρέποντας το ορθογώνιο σύστημα σε σύστημα 60° προκύπτει ο εξής τύπος

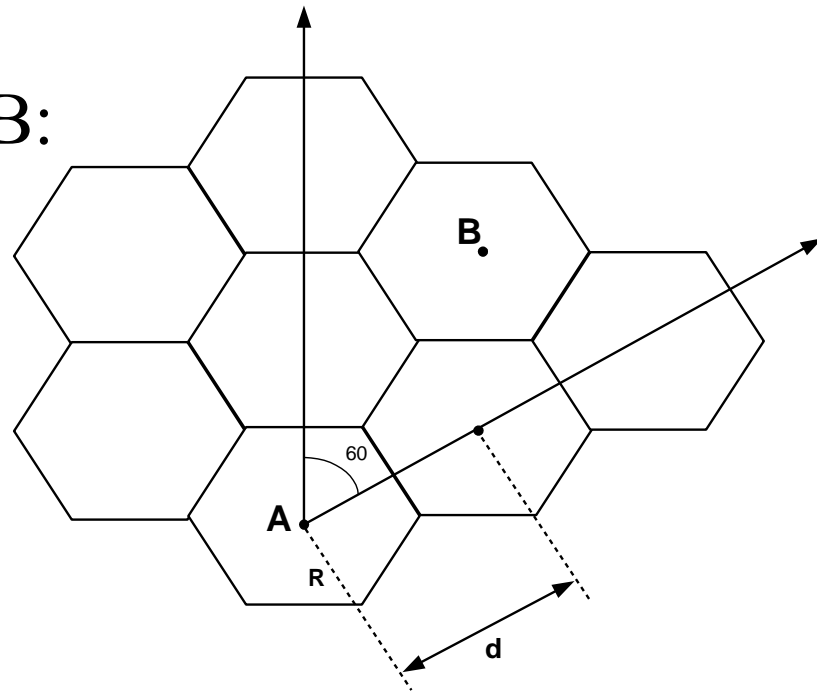
$$d_{1,2}^2 = (u_1 - u_2)^2 + (u_1 - u_2)(v_1 - v_2) + (v_1 - v_2)^2$$

Απόσταση μεταξύ κέντρων κυψελών

- Δεδομένου ότι έχουμε εξαγωνικές κυψέλες ακτίνας R και σύστημα αξόνων 60° , οι διαφορές των συντεταγμένων των κέντρων των κυψελών εκφρασμένες συναρτήσει της διακέντρου d , μπορεί να γραφούν ως $i \cdot d$ και $j \cdot d$, όπου i, j ακέραιοι αριθμοί.
- Απόσταση D μεταξύ των A και B :

$$D = \sqrt{(i^2 + i \cdot j + j^2) \cdot d^2}$$

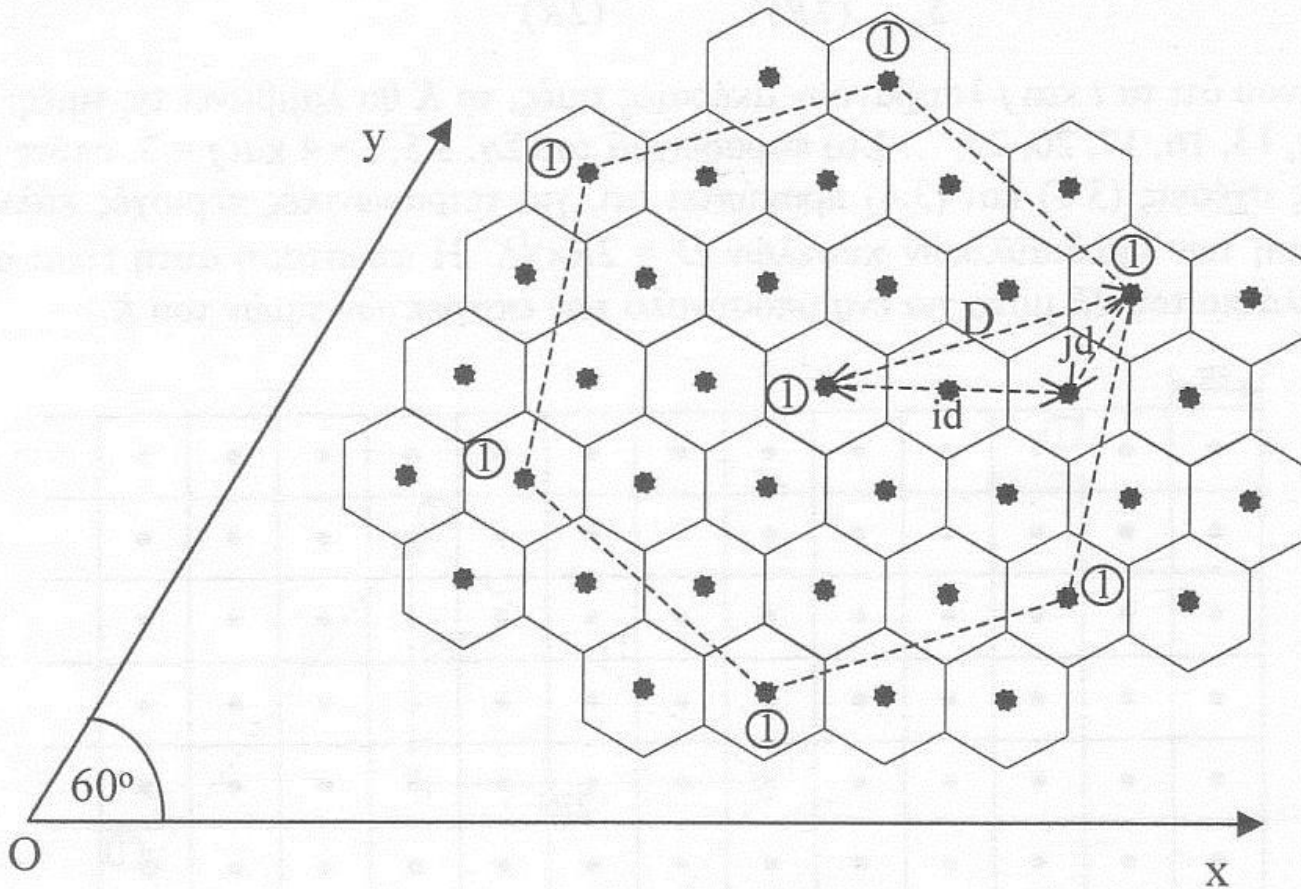
Υπολογισμός ομοδιαυλικών κυψελών με διαφορά συντεταγμένων (i, j)

- Κινούμαστε i κυψέλες κατά μήκος οποιασδήποτε κατεύθυνσης κάθετης προς μια πλευρά της κυψέλης
- Στρίβουμε αριστερά (ή δεξιά) κατά 60° και κινούμαστε j κυψέλες. Η κυψέλη που βρίσκουμε είναι ομοδιαυλική της αρχικής κυψέλης.
- Επαναλαμβάνοντας την ίδια διαδικασία για κάθε μια από τις υπόλοιπες πέντε πλευρές της αρχικής κυψέλης, προσδιορίζουμε τελικά τις πλησιέστερες έξι ομοδιαυλικές κυψέλες της δοθείσας κυψέλης.
- Αν επαναλάβουμε τη διαδικασία για κάθε μια από τις ευρεθείσες ομοδιαυλικές κυψέλες, προσδιορίζουμε όλες τις ομοδιαυλικές κυψέλες της αρχικής κυψέλης σε όλο το εξαγωνικό πλέγμα.
- Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η φορά της στροφής κατά 60° πρέπει να παραμένει η ίδια καθ' όλη τη διαδικασία

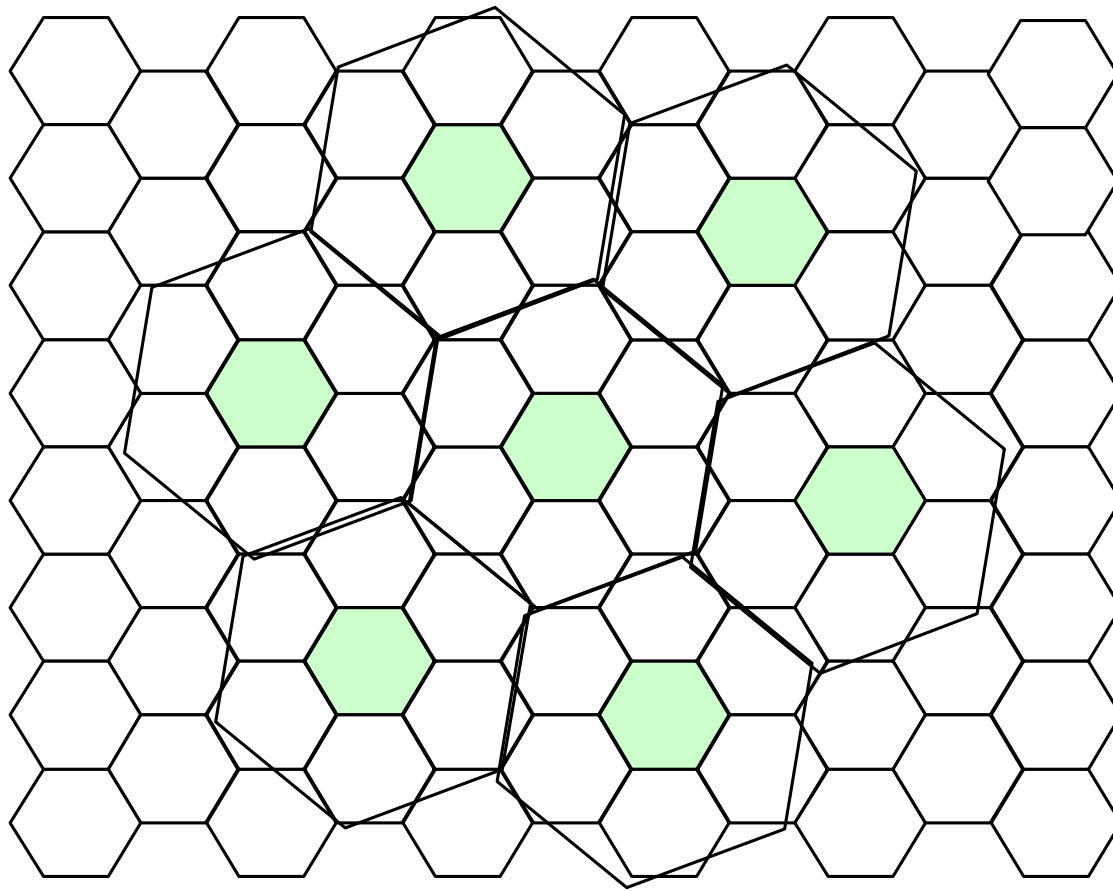
Παράδειγμα

- Διαδικασία εύρεσης ομοδιαυλικών κυψελών για $i=2$ και $j=1$

Σύστημα δύο διαστάσεων με εξαγωνικές κυψέλες

Παράδειγμα για $i=2, j=1$

Σχέση D και N

- Κάθε κυψέλη έχει ακριβώς έξι ισαπέχουσες ομοδιαυλικές κυψέλες
- Τα κέντρα μεταξύ των ομοδιαυλικών κυψελών απέχουν απόσταση:

$$D = \sqrt{i^2 + i \cdot j + j^2}$$

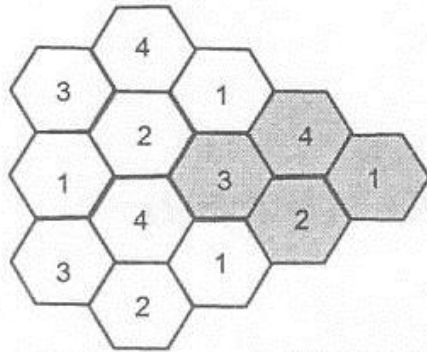
- Τα μεγάλα εξάγωνα προκύπτουν από τα μικρά με ένα γραμμικό παράγοντα πολλαπλασιασμού $\sqrt{i^2 + i \cdot j + j^2}$. Τόσο τα μικρά όσο και τα μεγάλα εξάγωνα καλύπτουν την ίδια περιοχή (ίδιο εμβαδόν). Άρα το πλήθος των κυψελών σε κάθε μεγάλο εξάγωνο είναι το τετράγωνο της γραμμικής αύξησης

$$N = i^2 + i \cdot j + j^2 \quad \Rightarrow \quad D = \sqrt{N}$$

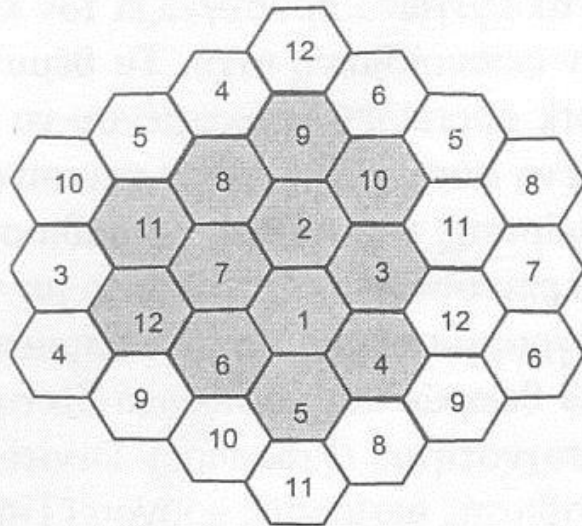
Clusters

- Clusters ή ομάδες κυψελών: Το χαρακτηριστικό ενός cluster είναι ότι όλες οι κυψέλες που ανήκουν σε αυτό έχουν ξένες μεταξύ τους συχνότητες.
- Co-channel Reuse Distance: Η ελάχιστη απόσταση μεταξύ Co-channel cells (D) (Απόσταση επαναχρησιμοποίησης συχνοτήτων)

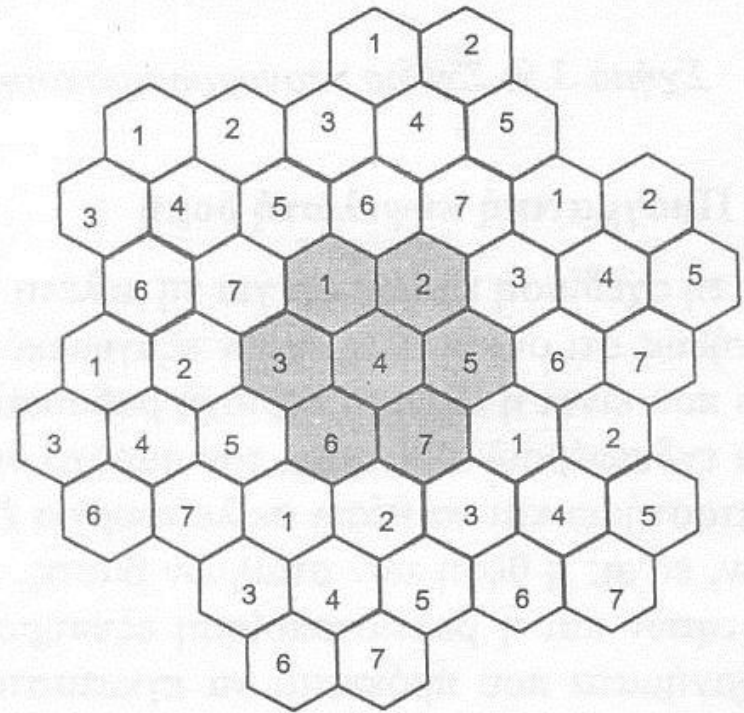
Παραδείγματα Clusters $K=4,7,12$

$K=4$

$K=12$

$K=7$

Εξαγωνική κυψελωτή δομή με επαναχρησιμοποίηση συχνοτήτων

Co-Channel Reuse Ratio

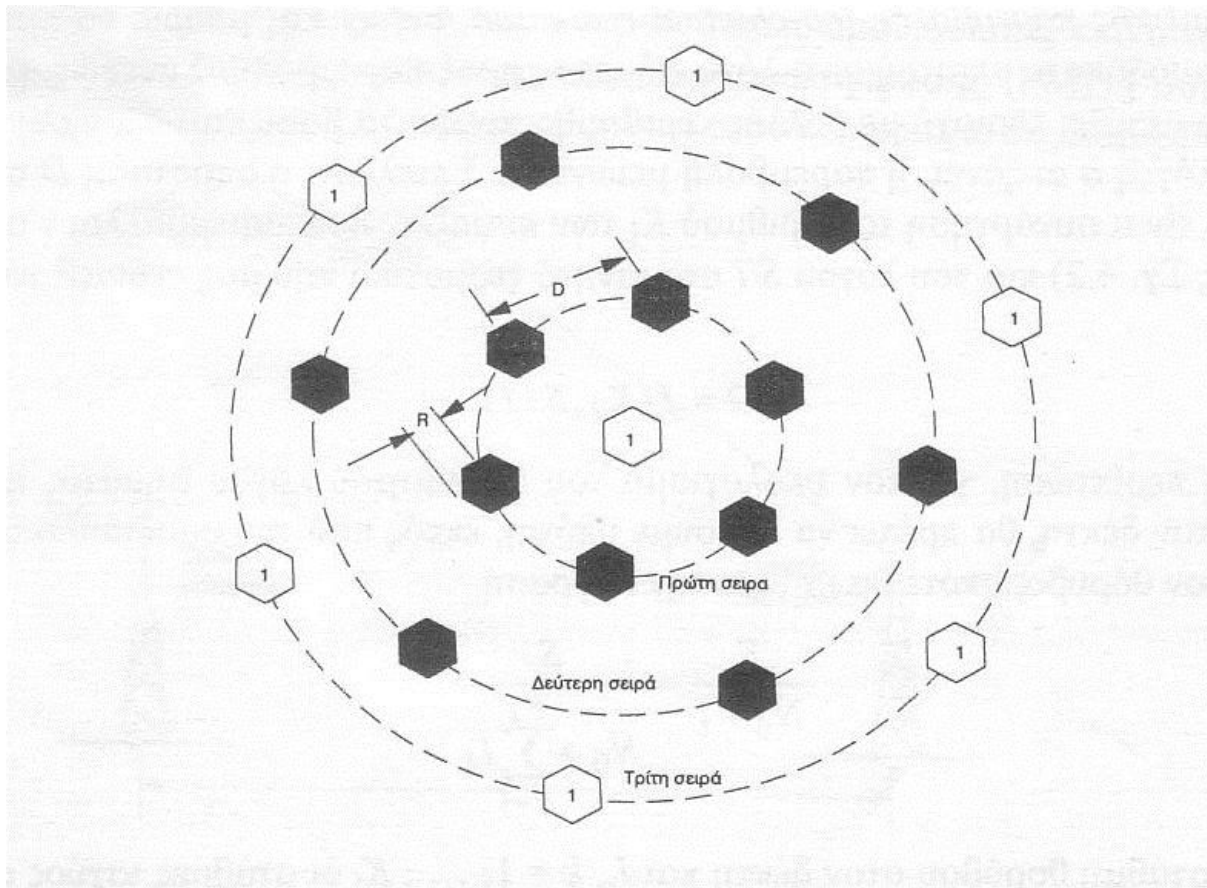
- Co-Channel Reuse Ratio

$$\frac{D}{R} = \frac{\sqrt{i^2 + i \cdot j + j^2}}{\frac{1}{\sqrt{3}}} = \frac{\sqrt{N} \cdot \sqrt{3}}{1} = \sqrt{3N}$$

- $\frac{D}{R} > 1$

Ομοδιαυλική παρεμβολή

- Υπάρχουν πολλές σειρές ομοδιαυλικών κυψελών και πόσες σειρές ομοδιαυλικών κυψελών θα ληφθούν υπόψη έχει επίπτωση στην ακρίβεια του υπολογισμού της ομοδιαυλικής παρεμβολής

Σειρές κυψελών που παρεμβάλλουν στην κυψέλη 1

Λόγος σήματος προς παρεμβολή

- Αν S (Signal) η ισχύς του λαμβανόμενου επιθυμητού σήματος και I (co-channel Interference) η ισχύς του σήματος ομοδιαυλικής παρεμβολής ομοδιαυλική παρεμβολή, τότε ο λόγος σήματος προς παρεμβολή ορίζεται ως εξής: $\frac{S}{I}$ ή $10\log_{10}\frac{S}{I}$ (σε dB)
- Ο λόγος $\frac{S}{I}$ πρέπει να είναι μεγαλύτερος από κάποια τιμή T . Στόχος στα κυψελωτά συστήματα κινητής τηλεφωνίας είναι ο λόγος αυτός να υπερβαίνει τα T dB για το 90% της περιοχής (γεωγραφικής ή/και πληθυσμιακής) που καλύπτει το σύστημα. Για παράδειγμα στο σύστημα GSM $\frac{S}{I} > 9$ dB
- Ο αριθμός T dB βασίζεται στο γεγονός ότι, για τέτοιο λόγο σήματος προς παρεμβολή, σημαντικό πλήθος χρηστών θεωρούν ικανοποιητική την ποιότητα υπηρεσίας (φωνής).

Ομοδιαυλική παρεμβολή (2 διαστάσεις)

- Υποθέτουμε ότι S/I στο UPLINK είναι ίδιο με το S/I του DOWNLINK (ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ)
- Αγνοώντας άλλες πηγές θορύβου και τις παρεμβολές της 2^{ης} σειράς κυψελών ισχύει:

$$\frac{S}{I} = \frac{R^{-n}}{\sum_{k=1}^6 D_k^{-n}}, \text{ γιατί } L_d = L_0 \left(\frac{d}{d_0} \right)^n$$

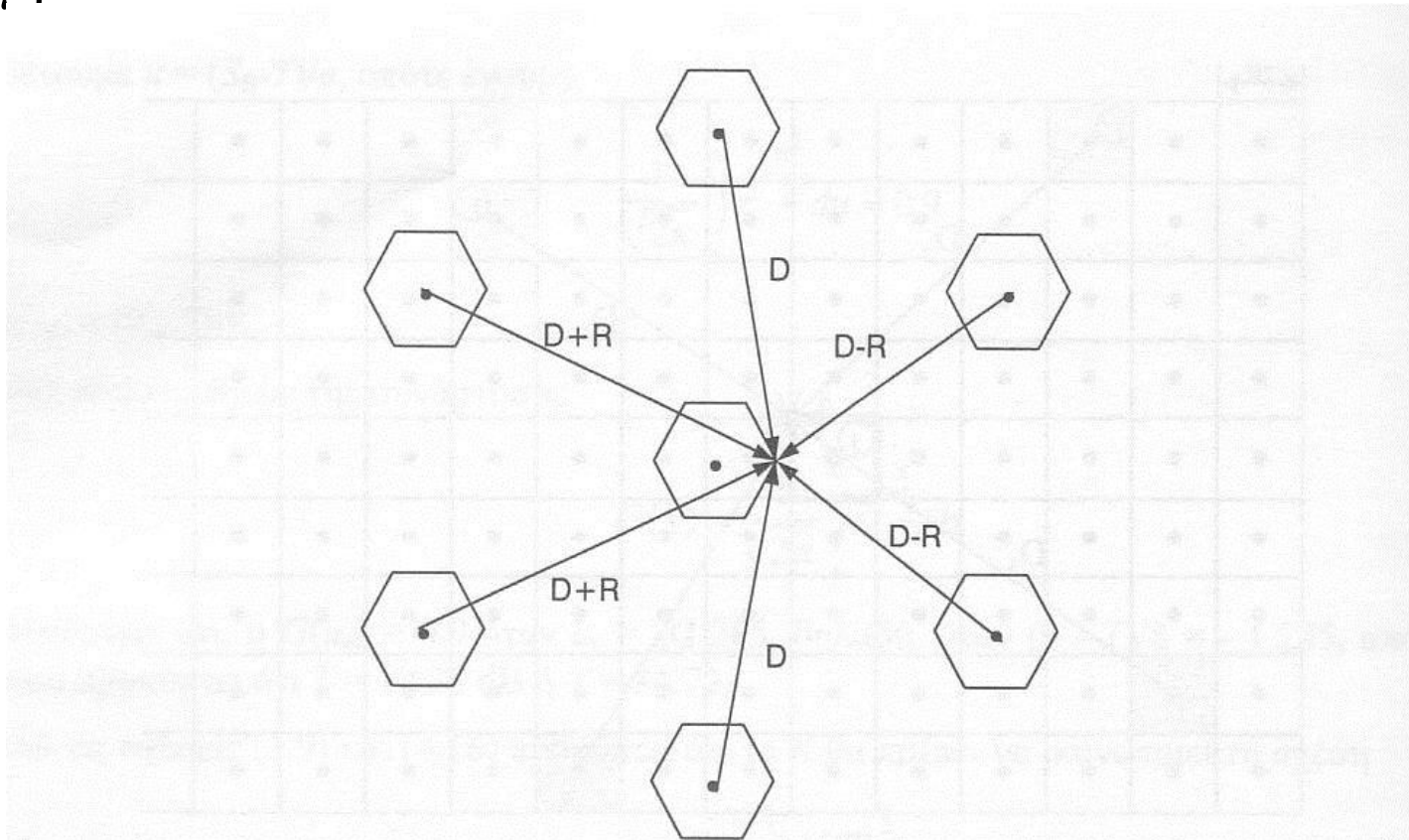
$$\text{επειδή όμως } D \cong D_k \text{ και } a = \frac{D}{R} \Rightarrow \frac{S}{I} = \frac{1}{6a^{-n}} \Rightarrow a = \left(6 \frac{S}{I} \right)^{\frac{1}{n}}$$

όπου a : cochannel reuse ratio

$\frac{S}{I}$ προσδιορίζεται με βάση τις απαιτήσεις του συστήματος
 n καθορίζεται από τις συνθήκες διάδοσης (περιβάλλον)

Δυσμενέστερη περίπτωση

- Το κινητό τερματικό βρίσκεται στο όριο της κυψέλης, όπου λαμβάνει το ασθενέστερο σήμα από τον ΣΒ της κυψέλης του, αλλά δέχεται ισχυρές παρεμβολές από τις κυψέλες της πρώτης σειράς που παρεμβάλλουν

Δυσμενέστερη περίπτωση για τον λόγο S/I στην ομοδιαυλική παρεμβολή

Δυσμενέστερη περίπτωση

- Από τα προηγούμενα ισχύει $\frac{S}{I} = \frac{R^{-n}}{\sum_{k=1}^6 D_k^{-n}}$

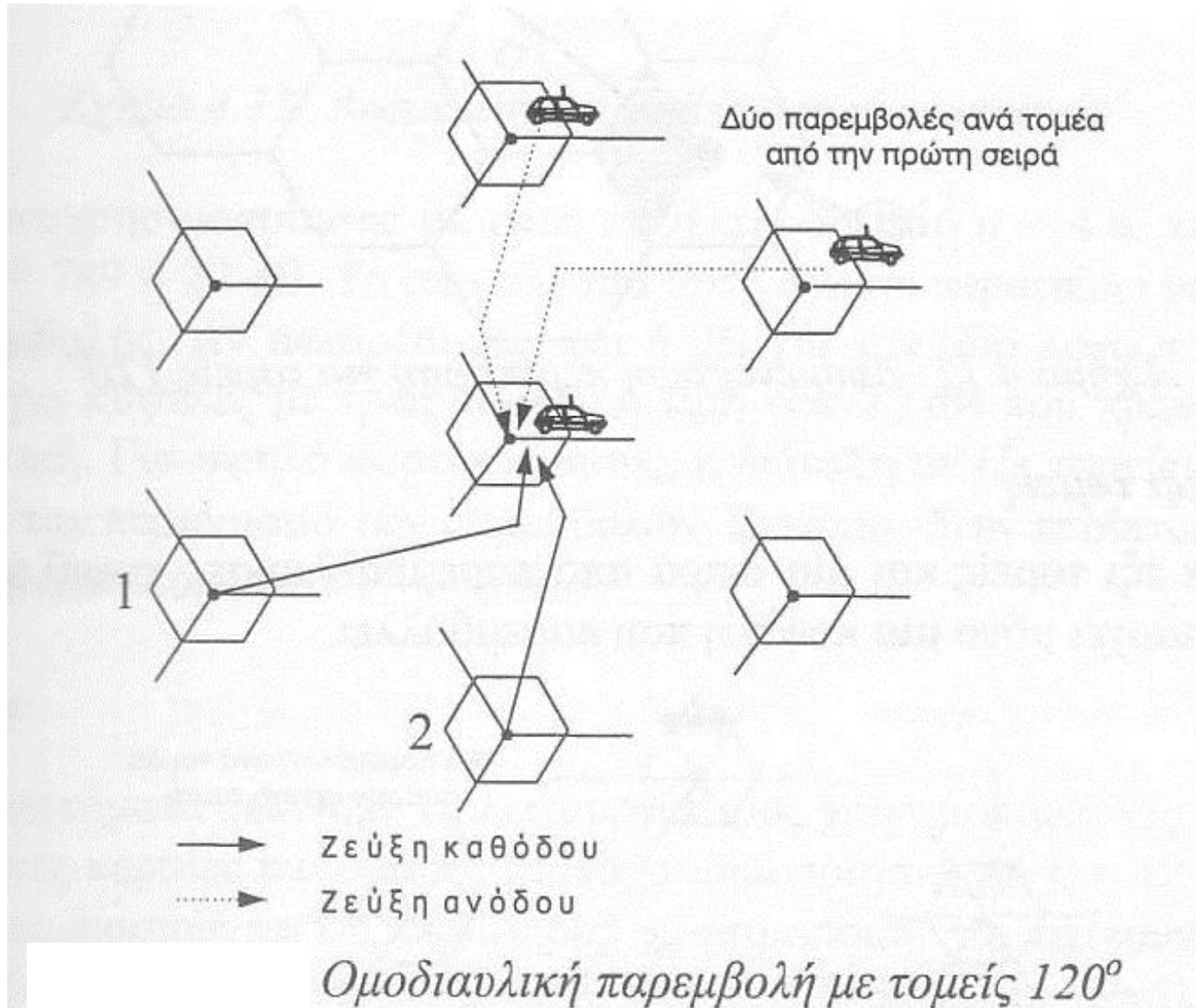
επειδή όμως τώρα $D \neq D_k$

$$\frac{S}{I} = \frac{R^{-n}}{2(D-R)^{-n} + 2D^{-n} + 2(D+R)^{-n}}$$

Άρα στην περίπτωση αυτή τελικά:

$$\frac{S}{I} = \frac{1}{2(a-1)^{-n} + 2a^{-n} + 2(a+1)^{-n}}$$

Τομείς 120°

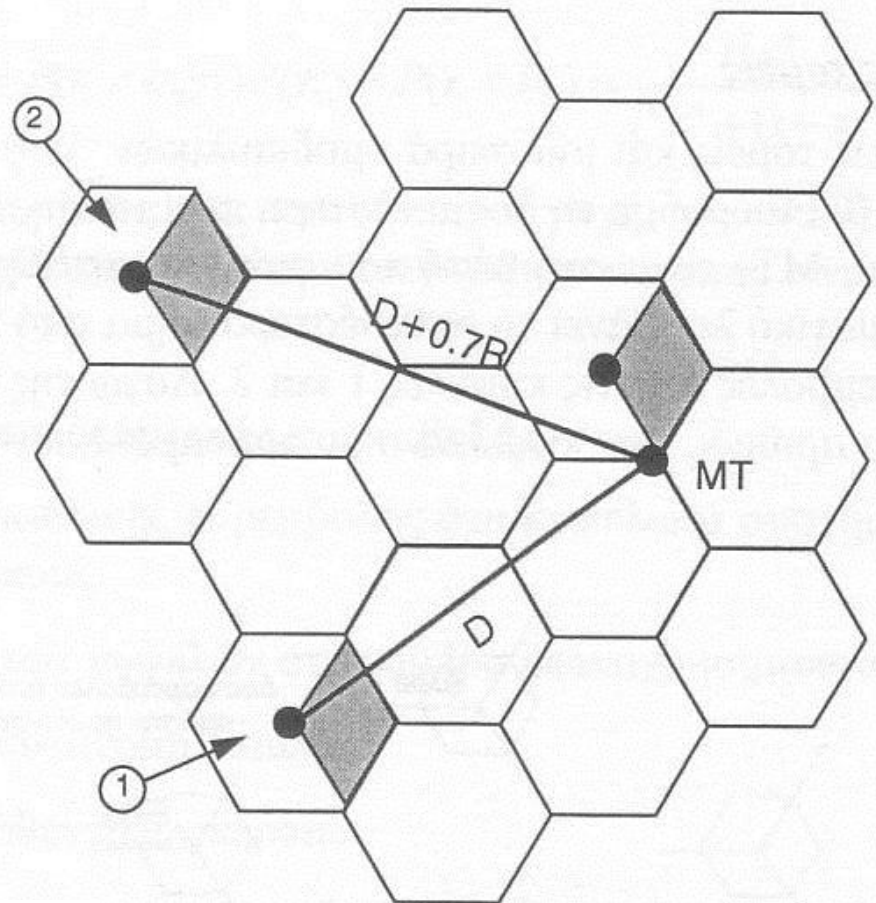

Τομείς 120° - δυσμενέστερη περίπτωση

- Στην περίπτωση αυτή το κινητό τερματικό δέχεται παρεμβολή μόνο από δυο κεραίες

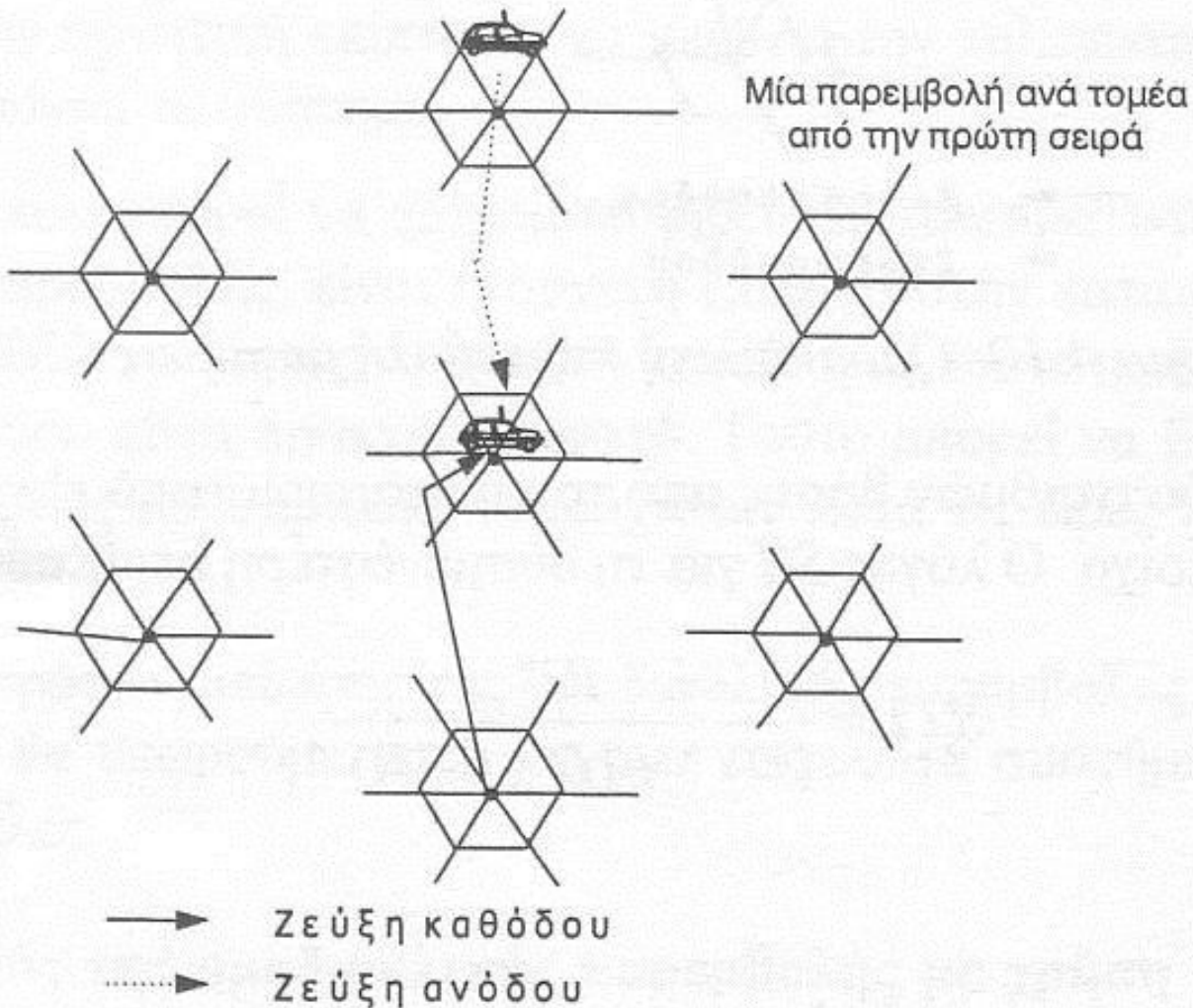
$$\frac{S}{I} \Rightarrow \frac{R^{-n}}{D^{-n} + (D+0.7R)^{-n}}$$

$\Rightarrow$

Δυσμενέστερη περίπτωση για τομείς 120°

Τομείς 60°

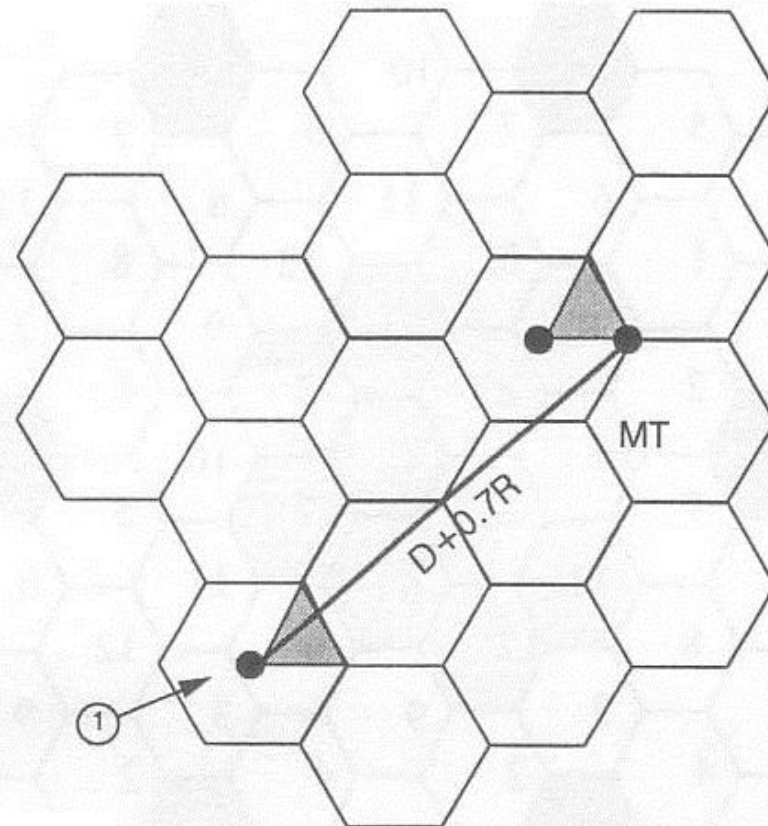

Ομοδιαυλική παρεμβολή με τομείς 60°

Τομείς 60° - δυσμενέστερη περίπτωση

- Αν η κάθε κεραία διαθέτει 6 τομείς των 60° τότε το κινητό θα δεχόταν παρεμβολή από μία μόνο κεραία

$$\frac{S}{I} = \frac{R^{-n}}{(D+0.7R)^{-n}}$$

Δυσμενέστερη περίπτωση για τομείς 60°

Καθορισμός μεγέθους cluster

$$a = \frac{D}{R} = \sqrt{3k} \qquad \frac{D}{R} = \left(6 \frac{S}{I}\right)^{\frac{1}{n}}$$

$$\Rightarrow k = \frac{1}{3} \left(6 \frac{S}{I}\right)^{\frac{2}{n}}$$

- k : μέγεθος cluster κυψελών με ξένες μεταξύ τους συχνότητες
- S/I : εξαρτάται από τις προδιαγραφές του συστήματος
- n : εξαρτάται από τη μορφολογία του περιβάλλοντος

Παρεμβολές γειτονικών διαύλων

- Όπως είδαμε προηγουμένως για την ελαχιστοποίηση της ομοδιαυλικής παρεμβολής, οι δίαυλοι μιας κυψέλης επαναχρησιμοποιούνται σε άλλες κυψέλες που απέχουν επαρκώς
- Κατά παρόμοιο τρόπο, για να αποφευχθεί παρεμβολή μεταξύ γειτονικών διαύλων, δεν κατανέμονται στην ίδια κυψέλη δίαυλοι που είναι γειτονικοί στο φάσμα συχνοτήτων
- Ωστόσο παρεμβολή γειτονικών διαύλων υπάρχει ακόμη και αν οι παρεμβάλλοντες δίαυλοι δεν είναι γειτονικοί στο φάσμα, γιατί για πρακτικούς λόγους οι ραδιοδίαυλοι δεν έχουν αυστηρά περιορισμένο εύρος ζώνης
- Τα χαρακτηριστικά των φίλτρων στον δέκτη μπορούν να βοηθήσουν στον περιορισμό αυτής της παρεμβολής

Εξασθένηση επίδρασης γειτονικών διαύλων

- Υποθέστε ότι το φίλτρο στην είσοδο του δέκτη έχει κλίση K dB/οκτάβα, και ότι το εύρος ζώνης κάθε ραδιοδιαύλου είναι W kHz. Η συχνότητα στην άκρη του διαύλου απέχει $W/2$ kHz από τη συχνότητα του φέροντος
- Αρχίζοντας από την άκρη του διαύλου μπορούμε να έχουμε εξασθένηση K dB/οκτάβα και να τηρήσουμε την κλίση αυτή σε όλη την περιοχή συχνοτήτων
- Αν f_1 είναι η ακραία επιθυμητή συχνότητα του διαύλου και f_2 είναι η συχνότητα που παρεμβάλλει, τότε η εξασθένηση A_s της f_2 λόγω απόστασής της από την f_1

θα είναι:

$$A_s = K \log_2 \left(\frac{f_2}{f_1} \right) \approx \frac{K}{0.3} \log_{10} \left(\frac{f_2}{f_1} \right) (dB)$$

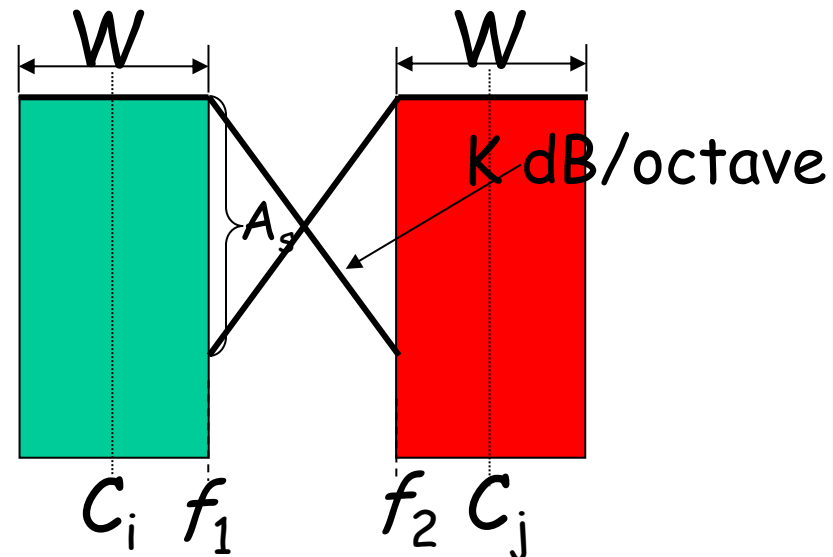
Παράδειγμα:

Για $W = 200$ KHz, $K=10$ dB/octave,

$$f_1 = W/2 = 100 \text{ KHz}, f_2 = 400 \text{ KHz}$$

Υπολογίζεται ότι:

$$A_s = 20\text{dB}$$

Εξασθένηση λόγω απόστασης

- Ταυτόχρονα με την εξασθένηση λόγω απόστασης των συχνοτήτων στο φάσμα υπάρχει και η εξασθένηση λόγω της απόστασης στον χώρο. Η εξασθένηση διαδρομής A_d σε (dB) λόγω της διαφοράς απόστασης στο χώρο είναι:

$$A_d = 10 \log_{10} \left(\frac{d_2^{-n}}{d_1^{-n}} \right) = \dots = 10n \log_{10} \left(\frac{d_1}{d_2} \right)$$

όπου d_1 και d_2 οι αποστάσεις των κινητών από τον ΣΒ, με $d_1 > d_2$ και n προσδιορίζεται από περιβάλλον διάδοσης

- Για $A_d = A_s$ λαμβάνουμε:

$$\left(\frac{d_1}{d_2} \right)^n = \left(\frac{f_2}{f_1} \right)^{\frac{K}{3}} \quad \text{ή} \quad f_2 = f_1 \left(\frac{d_1}{d_2} \right)^{\frac{3n}{K}}$$

- Μόλις βρεθεί η συχνότητα f_2 , η απόσταση των διαύλων για κινητά που είναι σε απόσταση d_1 και d_2 από το ΣΒ, βρίσκεται από τη σχέση

$$\text{Απόσταση διαύλων} = \frac{|f_2 - f_1|}{W}$$

Κατανομή συχνοτήτων στο cluster

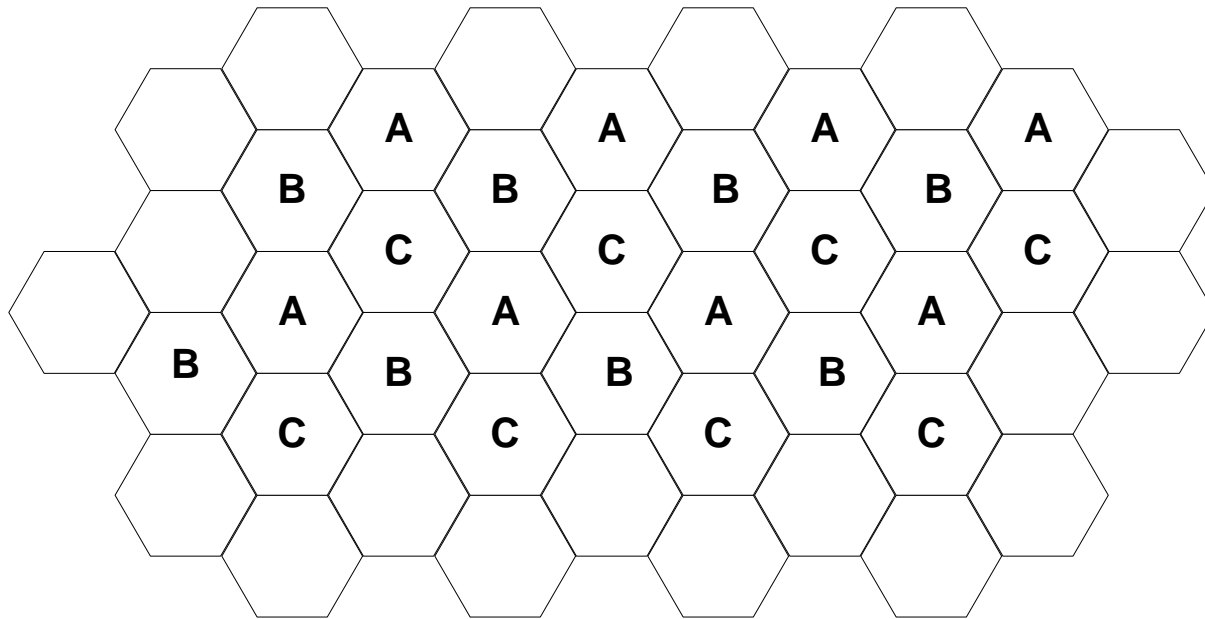
- Αν C : είναι το πλήθος των διαθέσιμων συχνοτήτων και
 N : είναι το πλήθος των κυψελών σε κάθε cluster

$$\Rightarrow S = \frac{C}{N} : \text{πλήθος συχνοτήτων σε κάθε κυψέλη}$$

- $S \rightarrow$ Ομοιόμορφη κατανομή συχνοτήτων στο επίπεδο, προϋποθέτει ομοιόμορφη κατανομή της ζήτησης (πληθυσμού)

Κατανομή συχνοτήτων

- Π.χ.: για $i = j = 1$ προκύπτει $N = 3$. Έχουμε δηλ. τρία διαφορετικά σύνολα συχνοτήτων, όπου το καθένα μπορεί να έχει συχνότητες $n, n+N, n+2N, \dots$

- Π.χ για 30 συχνότητες το πλάνο συχνοτήτων μπορεί να είναι :
 $A = \{1, 4, 7, 10, \dots, 28\}$ $B = \{2, 5, 8, 11, \dots, 29\}$ $C = \{3, 6, 9, 12, \dots, 30\}$